

HAC DAİRESİ BAŞKANI Rıza SELİMBAŞOĞLU İle Hac Konusunda Bir RÖPORTAJ

RÖPORTAJ : AHMET EFE

EFE. Türkiye’de Hac’la ilgili uygulama-nın hukuki dayanakları var mıdır? Bu uygu-lamaya niçin ihtiyaç duyulmuştur. SELİMBAŞOĞLU. Elbette. Türkiye’deki hac uygulamasının hukuki dayanakları var dır. 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Ku-ruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 1 nci maddesi, aynı kanunun 1982 sayılı ka-mınla değişik 7 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu hükümlerin uygulanmasını netleştirip çabuklaştıran 26.4.1979 gün ve 7/17439 Sa-yılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiyedeki hac seyahatinin :

a) Sadece bir turistik seyahat olmayıp, bir ibadet olduğu,

b) Diğer ibadetlerin ifasında Diyanet İş-leri Başkanlığının yüklediği sorumluluğu hac konusunda da yüklenmesi gerektiği, espri-sinden hareketle, her türlü işlemlerinin Di-yanet İşleri Başkanlığınca yürütülmesi hük-me bağlanmıştır.

Bu çeşit bir uygulamaya gitmeden önce-de hacla ilgili bir takım tedbirler alınmıştır. Ama yıllarca alınan bu tedbirler genellikle satırlarda kalmış ve bu konuda büyük bir keşmekeşlik hüküm sürmüştür.

Ancak bu son uygulama ile bu konu di-sipline edilebilmiştir.

Eski uygulamadan doğan aksaklıkların en önemlisi, bu konuya bakış açısının deği-şik oluşu idi. Hac bir ibadet değil, turistik bir seyahat telakki edilmişti. Bundan dola yıda alınan tedbirler hep bu yönde alınmış-tır.

Bu işle uğraşanlar arasında turistik se-yahat telakkisine ağırlık verenler çoğunluk-ta olduğu için de türlü vesilelerle Türk ha-cısı soyulmuş, Mekke ve Medine’de ibadet-lerle tali derecede meşgul olunmuştur.

Eskiden hac hakkında alınan tedbirlerin işleyen kısmında sadece Türkiye hudutları içerisi dikkate alınmış, Türkiye’yi terk eden kafilerlerdeki hacı adayları sorumsuz kimse-lerin insafına (terkedilmişlerdi) terkedili-yorlardı.

Bundan dolayıda bir çok vatandaşımız, haksız işlemlere tabi tutularak bu ibadeti yapmaya mecbur bırakılmıştı. Hala mahke-melerde hacca götürülme vaadi ile dolan-dırılan vatandaşlarımızın davaları sürmekte-dir. Yine hala hacca gidiyoruz diye iskende-run, Hatay yada Kilis gibi yerlerde bir haf-ta bekletildikten sonra geriye dönmeye mecbur kalan hacı adaylarının yakınmalarını duymak kabildir. O tatbikatta hiç bir garan-ti yoktu. Suriye ve Ürdün’ü geçip Suudi Arabistan giriş kapısında üç beş gün bekle-dikten sonra yurda dönenlere de rastlamak mümkündür.

İşte bu derecede, keşmekeş içerisinde, hiçbir garantisi olmayan bu yolculuğun dü-zene konulması gerekli idi. Bu konuda Suri-ye, Ürdün, Cidde Büyükelçiliklerimiz ve muayyen zamanlarda görev almış persone-lin raporlarının birleştikleri nokta "Bu işe devletçe el konularak bir çare bulunması" noktası idi. Bundan dolayıdır ki, ilk defa 1974 yılında CHP-MSP koalisyonu zamanında hazırlanan tasarı ile o zamanki hükümete 633 sayılı kanunda hac işlerinin Diyanet İş-leri Başkanlığınca yürütülmesine dair deği-şikliğin yer aldığı 1982 sayılı Kanun Meclis-lere sevk edilmiş ve bilahare kanunlaşmış-tır.

EFE : 1979 yılında bu mevzuata göre ya-pılan hac uygulaması nasıl olmuştur? 1980 yılı uygulamasının bundan farkı olacak mı?

SELİMBAŞOĞLU : Bu sorunuzu daha iyi anlaşılabilir ümidi ile iki ana başlık altın-da cevaplandıracağım.

a) Yurtiçi çalışmaları,

b) Yurt dışı çalışmaları ve uygulaması. YURTIÇİ ÇALIŞMALARI :

1979 yılında Başkanlar Kurulu Kararı gereğince "Hac Komisyonu" toplanarak ka-ra ve hava yolundan haca gidilebileceğini, Kurban Bayramından dört ay önce illerde ku-rulan "Hac Büroları" na hacı adaylarının müracaat etmesi gerektiğini kararlaştırdı, illerde hazırlanan evrak Diyanet İşleri Başkanlığına getirilerek bütün hacı adayı pa-saportları Ankara'dan. Emniyet Genel Mü-dürlüğünde kurulan özel bir bürodan alın-mıştır.

Bu yıl uygulamada bir değişiklik yapıla-rak pasaportlar İl Emniyet Müdürlüklerinden alınmaktadır. Pasaportların döviz ve vize iş-lemleri yine Başkanlığımızca yapılacaktır.

1979 yılında pasaport vize, döviz işlem-leri ile hacı adaylarının otobüs ve uçaklara yerleştirilmesi ve uğurlanması hususu plan-landığı şekilde hiç bir aksaklık söz konusu olmadan yürümüştür. Bu uygulama ile vatan-daşın pasaport, döviz, vize alınması gibi işlemlerle uğraşmaya mecbur olmaması son derece memnuniyet yaratmıştır.

Kısaca diyebilirizki bu uygulama gere-ğince hacca gitmek isteyen kimse il hac bürosuna müracaatını yapıp parasını yatır-dıktan sonra belli bir takım evrakı da ta-mamlayınca başka hiç bir şeye karışmaya-cak. Hareket günü otobüsünün veya uçağı-nın kalkacağı yerde bulunacaktır. Yanında-ki valizine yapışacak etikete varıncaya ka-dar her şeyi hazır olan hacı adayı eşyasını yerleştirip vasitasına binecektir.

Hacca gidecek vatandaşların yurt dışı-na çıkışda önceden planlandığı için İsken-derun, Hatay veya uçağın kalkacağı hava limanında günlerce beklemeye de gerek kal-mamıştır. Eskiden hacıların çıkış işlemleri-nin yapıldığı yerleşme yerlerinde 10 15 gü-ne varıncaya kadar beklemeler oluyordu. Bu suretle hacı adayı daha yurdu terketme-den perişan oluyordu. Geçen yılki uygula-mada ilk toplanma bölgesi olan İskenderun ve çıkış işlemlerinin yapıldığı Hatay ilinde geceleyen tek hacı adayı olmamıştır. Bu yerlere, kendilerine daha önce verilen saat-te ulaşan hacı adayları, aynı gün yurtdışına çıkmışlardır. Bu ise hac gibi ulvi bir yolculuğun yolcularının görüntüsünü arz edilen güzelliğe ulaşması sonucunu doğurmuştur.

YURT DIŞI ÇALIŞMALARI:

Ramazan Bayramını müteakip 1979 yılın-da hacılarımızın Mekke ve Medine'de ika-met edecekleri evleri kiralamak üzere he-yetler gönderilmişti. Bu heyetler çok yorucu çalışmalarla Mekke ve Medine'deki ikamet yerlerini hazırlamışlardı.

Türkiye'den kara yolu ile hareket eden hacı kabileleri yalnız Cilvegözü sınır kapı-mızdan çıkmışlardır. Suriye giriş ve çıkış kapılarında geçmiş yıllarda vukubulan na-hoş olayların önlenbilmesi için 1979 yılın-da Suriye giriş ve çıkış kapısında Şam Bü-yükelçiliğimizden bir memur ile Diyanet İş-leri Başkanlığından gönderilen Arapça bilen bir görevli bulundurulmuştur. Bu durum Ür-dün giriş kapısında da uygulanarak her hac kafilesini bu görevliler tarafından karşılanmış ve işlemlerinin yapılmasına yardımcı olun-muştur.

Yurtdışına çıkan kabileler 6 otobüslük gruplar halinde seyahat etmişlerdir. Yol bo-yunca her 18 otobüslük üç kafileye bir dok-tor ve iki sağlık personeli refakat etmiştir. Medine'ye varan her kafile orada görevli ar-kadaşımızı bularak geldiği saati bildirmiş ve aynı gün Medine'den Mekke'ye hareket ederken hareket saatini aynı arkadaşına bil-dirmiştir. Görevli arkadaşlar kafilenin hare-ket saatini Mekke'deki büroda görevli ar-kadaşlarımıza bildirmişler ve her kafilenin Mekke girişinde karşılanıp, önceden tesbit edilen evlerine yerleştirilmelerini sağlamış-lardır. Mekke'ye yerleştirilen hacı adayları

her otobüs için bir, hava yolu ile gidenler-den her 40 kişiye bir din görevlisi hacca il-gili ibadetlerini yapmasında yardımcı olmuş-lardır.

Arafat, Müzdelife, Mina ve Medine'de hep bu görevlilerin nezareti altında hareket edilmiştir.

Bu yılda uygulama, hemen hemen aynı olacaktır. Ancak bu yıl hacı adaylarından tek tip elbise giyme mecburiyeti ile sağlık kurulu raporu aranmayacaktır.

Geçen seneki uygulamaların başarı de-recesine gelince, ilk uygulama olmasına rağmen başarı oranı çok yüksek olmuştur. Bu konuda Türkiye'den kara yolu ile hacca gi-denlerin % 6 sına (480 kişi) uygulanan an-ket sonucu :

1. Vatandaşlarımızın hac organizasyonu-nun Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülme-sinden memnun oldukları,
2. 1979 uygulamasında din görevlilerin-den memnun oldukları,
3. Mekke, Medine'deki kaldıkları evler-den memnun oldukları.
4. Arafat, Mina ve Müzdelife de zahmet çekmekle beraber din görevlisinin yardımı ve delaleti ile ibadetlerini eksiksiz olarak yerine getirdikleri anlaşılmıştır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Diyanet İş-leri Başkanlığının ilk uygulama olmasına rağmen 1979 yılı hac organizasyonu % 100 civarında başarılı olmuştur.

EFE : Bu yılki uygulama nasıl olacaktır?

SELİMBAŞOĞLU : 1980 yılı uygulama-sının geçen seneye göre büyük farkları olmayacaktır. Uygulamayı şöyle özetleyebilirim :

1. Hacca hiç gitmemiş olan vatandaş-lar dış seyahat kısıtlamasına bakılmaksızın hacca gidebileceklerdir.
2. Müracaat süresi 18 HAZİRAN 1980, 18 TEMMUZ 1980 tarihleri arasında olacak-tır.
3. Müracaatlar il müftülüklerinde kuru-lan hac bürolarına yapılmaktadır. Belli bir takım evrak istenmektedir.
4. Müracaat formu ile kara yolu için gi-decek olanın 87.000 TL. hava yolu ile gide-cek olanın ise 113.000 TL. yi o ilde açılan hac hesabına yatırıp banka makbuzunu müf-tülük hac bürosuna ibraz etmesi gerekir.
5. Böyle müracaat eden hacı adayı za-man zaman müftülüğe uğrayıp hareket saat ve gününü öğrenmeli ve hazırlıklarını ta-mamlamalıdır.
6. Hacı adaylarının pasaport, vize ve döviz işlemleri ile hiçbir ilgisi olmayacaktır. Bunların hepsi Başkanlığımızca yapılacaktır.

EFE : Hacı adaylarının yatırdığı 87.000 TL., 113.000 TL sı yeterli olacak mıdır? Ay-rica hacı adayları orada harcamak üzere dö-viz almak için para vermek zorunda kala-caklar mıdır?

SELİM BAŞOĞLU : acı adaylarının ya-tırdığı 87.000 TL. ve 113.000 TL. hac için ge-rekli bütün masraftan karşılayacaktır. Her hacı için pasaport masrafı, döviz parası, vi-ze masrafları ve otobüs uçak masrafı bunun içindedir. Ayrıca her hacıya 1000 Suudi Ri-yali dövizde oradaki şahsi masraflarını kar-şılama üzere verilecektir. Bu da ödedikleri paradan alınan dövizden verilecektir. Mekke ve Medine'de kalacakları ev kirası, Mina-Arafat çadır parası girişte her hacının öde-diği -toprak bastı- parası, hava hacılarının Cidde-Mekke Arafat Mina, Mekke Medine Cidde arasındaki otobüs Daralanda ödedik-leri

87.000 TL. 113.000 TL. içinden alınan dövizden karşılanacaktır. Başka bir ödeme yapmak zorunda kalmayacaklardır.

EFE : Arafat ve Mina'da çıkış nasıl, ola-caktır?

SELİMBAŞOĞLU : Arafat ve Mina'ya biz kendi otobüslerimizle çıkarız. Her oto-büste görevli din görevlisi önceden çıkış zamanını haber verir ve belli bîr düzen için-de çıkılır. Arafat ve Mina'da önceden ha-zırlanan çadırlarda kalınır.

EFE Medine ziyareti ne zaman yapıla-caktır?

SELİMBAŞOĞLU: Daha öncede belirt-tiğim gibi giderken Medine'den geçmek zo-runda olan hacı adaylarımız kısa bir ziya-ret yaparak Mekke'ye varırlar. Mina'dan in-dikten sonra sıra ile Medine'ye intikal etti-rilirler. Medine'de 8 gün kaldıktan sonra yurda dönülür.

EFE: Bu seyahat boyunca sağlık hiz-metleri nasıl yürütülecektir?

SELİMBAŞOĞLU : Geçen yıl sağlık hiz-metlerinde ilk yıl olması münasebetiyle ba-zı aksamalar görülmüştür. Diyanet İşleri Başkanlığı kafi sayıda doktor, sağlık memuru, ilaç, ambulans götürmüştü. Ancak, yine geçen sene Türkiye Kızılay Demeği de ay-rı bir sağlık ekibi götürmüştür. Bu yıl ayrı başlı iki sağlık ekibi yerine sağlık işlerinin bütün sorumluluğunun Kızılay'a üslenilmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu ça-lışmalar müsbet sonuçlanırsa bu yıl sağlık hizmetlerinin tümü Kızılay'ca yürütülecek ve karşılanacaktır. Bunun karşılığı masraf-ta hacı adaylarının ödedikleri (87.000 TL. 113.000 TL. para içinde bulunmaktadır.

Bu vesile ile bütün hacı adaylarına ba-zı tavsiyelerde bulunmak isterim;

1 — Herkes kendi sağlık durumunu çok iyi bilir. Mekke ve Medine'nin iklim şartla-rına sağlığı elverişli bulunmayanları dinin bu konuda gösterdiği kolaylıklardan istifade ederek bedel göndermelidirler.

2 — Bu yola çıkmaya karar verenler devamlı kullandıkları ilaç varsa onu yanla-rında bulundurmalı ve doktorun tavsiye etti-ği şekilde kullanmaya devam etmelidirler. Bazı kimselerin bu ulvi yolculuğun manevi havasına kendini kaptırarak ilaçlarını alma-dığı ve sonunda tedavinin güç olduğu görül-mektedir. Bu itibarla tedbirli olunmalıdır.

3 ----- Din görevlisi ve sağlık persone-linin tavsiyelerine uyulmalıdır. Basit gibi görülen bu tavsiyeler hac ibadeti boyunca bazan hayati önemi haiz olduğu müşahade edilecektir. Bu itibarla, acı tecrübelerle an-lama yerine hem ibadet, hem de can ve mal emniyetinin sağlanmasının bu basit gi-bi görülen tavsiyelere bağlı bulunduğunu unutmamak lazımdır.

EFE Bu konuda sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?

SELİMBAŞOĞLU : Geçen seneki uygu-lamada iftiharla gördük ki hiç bir hacımız aç, susuz ve açıkta kalmamıştır. İyi kötü bütün Türk hacılarına başını sokabileceği bir yer gösterilmiştir. En mühimi devletin kendisi daima yanbaşılarında bulunmuş, uğra-dıkları her türlü güçlükte onlara yardımcı olmuştur.

Bu yolculuk kendine has şartlan olan zor bir yolculuktur. İnsanoğlu bu yolculukta, malı ve canı ile büyük denemelerden geçi-rilmektedir. Bu böyle bilinmeli ve bütün zorluklara göğüs gerilerek ecir sahibi olun-malıdır.

Kutsal yolculuğa niyet edenleri Cenab-ı Hak tamamına erdirsin. Amin...